

Nuray GÖKALP ÖZDİL*

Antalya Müzesi'nden Yeni Adak ve Mezar Yazıtları

τῷ ἀξιολογοτάτῳ διδασκάλῳ μου

Abstract: In this article nine new inscriptions from the Antalya Museum are presented. The first three are dedications to deities (no.1 is a dedication to Zeus Keraunios, no. 2 is a dedication to Demeter, no. 3 is a dedication to Dioscuri) and the others are funerary inscriptions. Their provenance are unknown except nos. 6–7. According to the letter forms and style employed all of these inscriptions, except no. 4, dated to the 2nd and 3rd century A.D. The translation of the inscriptions is as follows:

No. 1: *Arteimas, son of Meleagros, (presented) (this) votive offering to Zeus Keraunios.*

No. 2: *Tharsylos (presented) (this) (votive offering) to Demeter.*

No. 3: *Eias (presented) (this) votive offering to Dioscuri hearing the prayers.*

No. 4: *Mnesibios and Arsasis (made this) for Hermasasis, their daughter.*

No. 5: *Artemon, son of Troilos, son of Meidias (built the stele) for Artemon, his son and for Artemeis, his wife, in memory.*

No. 6: *Epaphrodeitos and Trokondas (built the stele) for their mother, in memory.*

No. 7: *Nanne, daughter of Orestes II, son of Menis (built the stele) for her husband Artemeis, grandson of Attasarbas, son of Attes, in memory.*

No. 8: *Tettius Valerius Fronto who served in the army, (built the tomb) for himself, for his wife, Ouaua and for his father, Lucius Valerius L. Fronto, son of Lucius?, from the tribe Collina, as a memorial and mark of affection while he is alive. If anyone does harm the tomb, he must be responsible to the gods!."*

No. 9: *Eukarpianos, (son of Eukarpos, built the stele) for Glaukos, his own son, in memory.*

Keywords: Zeus Keraunios; Dioscuri; Demeter; theophoric names; epichoric names; Antalya Museum.

Makale'de Antalya Müzesi'ne 1950'li yıllardan itibaren satın alma, bağış ya da zor alım yollarıyla kazandırılmış bazı adak ya da mezar yazıtları tanıtılmaktadır. Söz konusu yazıtların çalışılması 2012–2013 yıllarında Antalya Müzesi'nin tarafıma vermiş olduğu izinle gerçekleştirilmiştir. Bu vesileyle Antalya Müzesi Müdürü Sayın Mustafa Demirel ve yardımcı olan tüm araştırmacılara teşekkürü borç bilirim.

1. Zeus Keraunios'a Adak

Dikdörtgen prizma altardır. Taşın geliş yeri belli değildir. Altarın ön yüzünde hem alınlık kısmı hem de tabanında ikişer satırdan oluşan yazıt yer almaktadır. Taşın sağ yan yüzünde merkezde bir rozet, sol yan yüzünde merkezde bir kalkan motifi bulunmaktadır. Ön yüzünde gövde üzerinde merkezi bir şekilde duran kabartmada büyük bir el tarafından tutulan ve tüm gövdeyi kaplayan bir şimşek demeti betimlenmiştir. Gövde ortasında yatay olarak taş ikiye ayrılmıştır. Taşın tüm köşelerinde kırıklıklar mevcuttur ve üst köşelerde aşınmaların daha yoğun olduğu gözlemlenmektedir.

Env. Nr.: 10.26.81. Ölçüler: y.: 0,51 m., d.: 0,21 m., g.: üst: 0,24 m., alt: 0,26 m., h.y.: alınlık : 0,025 x 0,035 m. taban: 0.03 m. kabartma yükseliği: 0,25 m., genişliği: 0,21 m.

Karakteristik harfler: *omega, my, epsilon, alpha.*

* Yrd. Doç. Dr. Nuray Gökalp Özdil, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Kampüs, TR – 07058 Antalya (gokalp@akdeniz.edu.tr).

Tarih: Harf karakterlerine göre yazıt İ.S. II. yüzyıl olmalıdır.

- Διὶ
2 Κεραυνίῳ
 Ἀρτείμας
4 Μελεάγρου.

Meleagros oğlu Arteimas, Zeus Keraunios için (bu altarı adadı).

Yazıttan, Arteimas adında bir kişinin Zeus Keraunios'a bir vesileyle adakta bulunduğu anlaşılmaktadır. Arteimas adı daha önce Lykia'da Akalissos, Arykanda, Kadyanda, Limyra, Olympos, Patara, Rhodiapolis, Sidyma, Telmessos, Tlos, Trebenna, Typallia'da; Pamphylia'da ise Perge ve Attaleia'da belgelenmiştir.¹

Zeus'un Keraunios *epithetonu* ile ilgili genel olarak bkz. Schwabl 1972, 322 vd.; Cook 1925, 806 vd. Zeus Keraunios, Küçük Asya'da şimdiye kadar Phrygia, Kilikia, Ionia'da bilinmekteydi.² Antalya Bölgesi'nde şimdiye kadar belgelenmemiştir. Müzeye geliş yeri belli olmayan altar, her ne kadar bölgede Keraunios *epithetonu* bilinmese de, adağı sunan Arteimas'ın adının sadece bu bölgede belgelenmesinden hareketle çok büyük bir ihtimalle Antalya Bölgesi'ne ait olmalıdır. Dolayısıyla, Zeus'un bu sıfatı bu yazıtla bölgede ilk defa belgeleniyor görünmektedir.



2. Demeter'e Adak

Kireçtaşından silindirik altar 1998 yılında satın alım yoluyla müzeye gelmiştir. Taşın geliş yeri bilinmemektedir. Altarın kaidesi ve alınlık kısmı profillidir. Gövdesi üzerinde bir niş içinde bir kadın figürü cepheden işlenmiştir. Figürün başı kapalı ve sağ kolu giysisinin içinde sarılı bir biçimde kalmaktadır. Başının işleniş şekli 3. yüzyıl imparator aileleri kadınlarının özellikleriyle benzerlik içindedir. Bu nişin hemen altında ve kaidede birer satırdan oluşan iki satırlık yazıt kazınmıştır. İlk satır iyi okunur durumdayken ikinci satır kırıklıklar ve aşınmalar nedeniyle zor okunmaktadır.

Env. Nr.: 2.6.98. Ölçüler: y.: 0,277 m., çap: 0,155–0,17 m., h.y.: 0,025 m.

Karakteristik Harfler: *epsilon, my, rho.*

Tarih: Lunar harf karakterleri ve figürün portre özellikleri nedeniyle İ.S. III. yüzyıla tarihlenebilir.

- Θαρσύλος
2 Δημ[ή]τρι.

Tharsylos, Demeter için (adak olarak bu taşı diktirdi).



Yazıttan anlaşıldığı üzere Tharsylos isimli bir şahıs, Tanrıça Demeter'e adak olarak bu altarı dikmiştir. Tharsylos'un baba isminin verilmeyişi, onun köle olduğunu düşündürtebilir. Bu isim şimdiye kadar Asia Minor'da Erythrai'da³ ve Limyra'da⁴ kaydedilmiştir. Demeter kültü bölgede şimdiye kadar Tel-

¹ LGPN VB 62 s. v. Arteimas.

² Şahin 2001, 75–76.

³ I Erythrai und Klazomenai nr. 32–33.

⁴ LGPN 191 s. v. Tharsylos.

messos,⁵ Tyriaion,⁶ Patara,⁷ Kibyra,⁸ Balbura,⁹ Termessos,¹⁰ Perge,¹¹ Karallia,¹² Sillyon¹³ ve Side'de¹⁴ belgelenmiştir. Kültürün bölgede birçok kentte belgelenişi, altarın buluntu yerini tahmin etmeyi zorlaştırırsa da, *dedicatorun* taşıdığı isme zafeten büyük olasılıkla Lykia'dan getirildiği düşünülebilir.

3. Dioskour'lara Adak

Dikdörtgen prizma şeklinde mermer altır, satın alım yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Köşe akroterlerinden soldaki tam, sağdaki ise kırık durumdadır. Akroterler arasında dört satırdan oluşan yazıtın ilk satırı kazınmıştır. İkinci satır alınlık kısmında, üçüncü satır kaidede ve son satır ise üçüncü satırın hemen altında açılmış nişin içinde yer almaktadır. Yazıtın ilk iki satırı eksiksiz ve iyi okunabilmekteyken son satırları kırıklar nedeniyle zor okunmaktadır. Taşın gövdesi üzerinde oluşturulan bir *podium* üzerinde Dioskour'ları betimleyen iki figür görülmektedir (benzer betimli örnekler için bkz. aş. dn. 15). Bu figürler silahlı işlenmişlerdir. Her iki figürün ortasında ay kabartması betimlenmiştir. Sunağın sol yan yüzünde üzüm salkımı sağ yan yüzünde ise bir çelenk ve içinde bir başak işlenmiştir. Prizmatik sunağın üst yüzeyi, akroterler arasında kalan kısmı yuvarlaktır.

Env. Nr.: 2.15.96. Ölçüler: y.: 0,27 m., d.: 0,13 m., g.: 0,15 m., h.y.: eser teşhirde olduğu için tespit edilememektedir.

Karakteristik Harfler: *Alpha, sigma, kappa*.

Tarih: İ.S. II–III. Yüzyıl.

Eιας
2 Διοσκόροις
ἐπη[κό]οις
4 εὐχῆν.



Eias, duaları işiten (tanrılar) Dioskour'lar için adak olarak (diktirdi).

Eias adında bir kadın, bu adağı Dioskour tanrılar için diktirmiştir. Bilindiği üzere Dioskour'lar iki kişi (Kastor ve Polydeukes) olarak betimlenmektedirler. Bunun yanı sıra, bazen de bu iki kardeşin tam ortasında cepheden işlenmiş bir kadın figürü (Helena?) görülmektedir. Dioskour'lar bilhassa Pisidia ve Lykia bölgelerinde, Yunan tanrılarının yerel kültle bir arada algılanmasıyla yaygınlaşmıştır.¹⁵

Adağı sunan kişi Eias'ın ismi bölgede şimdiye kadar sadece Perge'de¹⁶ görülürken bu isim, daha ziyade Bithynia Bölgesi'nde belgelenmiştir.¹⁷ Bunların yanı sıra, Ias formunda bir kadın ismi bu bölgede sadece Attaleia'da¹⁸ kaydedilmiş olsa da, sıklıkla Pisidia yazıtlarında kaydedilmiştir.¹⁹

⁵ TAM II 84.

⁶ Tyriaion nr. 30.

⁷ TAM II 434.

⁸ I Kibyra nr. 272. Ayrıca krş. Imhoof-Blumer 1908, 157 nr. 6.

⁹ Hill 1897, 46.

¹⁰ TAM III 552 ve nr. 872; SEG 52, 1402; SEG 57, 1620.

¹¹ I Perge I nr. 65, 76, 428.

¹² Bean – Mitford 1970, nr. 18, 41. Krş. I Side I 202–204 TEp 2–3.

¹³ IGR III 802.

¹⁴ I Side I 266 nr. 8; 86 dn. 73; I Side II 383–384 nr. 92.

¹⁵ Bu konuda genel literatür bilgisi ve söz konusu bölgelerde yayınlanmış yazıtlar hakkında literatür için bkz. Gökalp – Akdoğan Arca, 261–262 nr. 1.

¹⁶ I Perge II 75–76 nr. 362. Krş. LGPN VB 128 s. v. Eias.

Taşın buluntu yeri kesin olarak bilinmemekle beraber, adayan kişi adının kullanım ve Dioskour kültünün bölgede görülme alanları göz önünde bulundurulduğunda muhtemelen Pisidia'dan müzeye getirilmiş olması daha olası gözükmektedir.

4. Mnesibios ve Arsasis mezar yaptırıyor

Kireçtaşından dikdörtgen mezar stelinin buluntu yeri belli değildir. Gövdesi üzerinde merkezde bir *podium* üzerinde cepheden işlenmiş iki figür yer almaktadır. Sağdaki kadın figürü, kadın, daha büyüktür ve her iki elinde ne oldukları anlaşılamayan birer nesne tutmaktadır. Soldaki erkek figürü ise sağ elinde bir nesne tutmaktadır, sol elinin bulunduğu kısım ise kırıktır. Stelin en altında steli oturtmak amacıyla taştan kalın bir dübel yer almaktadır. Stelin üst kısmı her iki taraftan büyük oranda aşınmış ve kırılmıştır. Podyumun altında, üç satırdan oluşan bir yazıt işlenmiştir. Yazıt, düzgün işlenmiş ve iyi okunur durumdadır, harflerde eksiklik görülmemektedir.

Env. Nr.: 2010–131. Ölçüleri: y.: 0,76 m., d.: 0.105 m, g.: 0,37 m., h.y.: 0,02 x 0,014 m.

Tarih: Harf karakterleri, bilhassa *omega* harfi nedeniyle muhtemelen Geç Hellenistik Dönem'e işaret etmelidir.

Μνησίβιος καὶ Ἀρσασίς
2 τῆ ἐαυτῶν θυγατρὶ
Ἑρμασάσει.



Mnesibios ve Arsasis kızları Hermasasis için (bu steli diktirdi).

Str. 1: Μνησίβιος: Sık kullanılan bir isim değildir. Lykia'da Arsada'da (TAM II 539); Antiphellos'ta (Le Bas – Waddington 1972, 1280, I = LGPN VB 299 s. v. Μνησίβιος. Ayrıca bkz. IG II² 1954; Pire'de, (SEG 53, 196 (Hellenistik) belgelenmiştir.

Ἀρσασίς: Lykia'da sık kullanılan bir isimdir: Genel olarak bkz. LGPN VB 61 s. v. Ἀρσασίς.

Str. 3: Ἑρμασάσεις: Bu isim daha önce belgelenmemiştir. Buna karşın benzer bir isim olan Ἑρμαυ[α]σίς Arsada kentinden bir yazıtta belgelenmiştir: Zgusta §355–32. Krş. LGPN VB 148 s. v. Ἑρμαυασίς.

Yazıttan, Mnesibios ve Arsasis adında bir çiftin, kendilerinden önce ölen kızları Hermasasis'in mezarını yaptırdığı anlaşılmaktadır. Fakat (H)ermasasis'in ölüm nedeni yazıtın içeriğinden anlaşılamamaktadır. Henüz erişkin olmayan aile üyelerinin ölümleriyle ilgili veriler şimdiye kadar gözlemlenebilmiştir.²⁰ Aile üyelerinin tamamı Lykia'da görülen yerel isimlere sahiptirler, kendi isimlerini korumuşlardır, henüz, bilhassa İ.S. II. ve III. yüzyılda daha çok bahsedilen Roma vatandaşlığı ve beraberinde alınan Roma ismini taşımamaktadırlar. Yazıtın buluntu yeri belli olmamakla birlikte, isimlerden yola çıkarak mezar taşının Lykia'dan Antalya Müzesi'ne getirildiği düşünülebilir.

5. Artemon mezar yaptırıyor

Mermerden dikdörtgen prizma mezar steli. Stelin en üst kısmı, akroterleri arasında yuvarlaklaştırılarak silindir hale getirilmiştir. Köşe akroterleri arasında merkezi büyük bir rozet yer almaktadır. Stelin gövdesi üzerinde bir basis üzerinde bir kadın ve bir erkek figürü cepheden tasvir edilmiştir. Erkek *toga*? giyerken kadın, tuniklidir ve başını da örten bir manto içindedir. Her ikisinin sol eli, giysileri içinde

¹⁷ I Nikaia Teil II nr. 1201; I Prusa ad Olympum 142–143 nr. 1047; I Klaudiu Polis 44 nr. 28; SEG 33, 1082. Bir kez de Sagalassos'ta bir mezar yazıtında isim zikredilmektedir: SEG 57, 1417.

¹⁸ SEG 17, 607. Krş. LGPN VB 204 s. v. Ias.

¹⁹ I Central Pisidia 84; Lanckoronski 1890, 230,218; Ramsay 1887, 329, 138; SEG 58, 1564.

²⁰ Örneğin Antik Dönem'de hastalıklarla ilgili genel olarak bkz. Hope – Marshall 2000. Çocuk ölümleri üzerine ayrıca bkz. Laes 2004; Laes 2008; Amundsen 1987.



kalmıştır. Saçları ve yüzlerinin işleniş şekli 3. yüzyıl ortalarının (Iulia Mamea vs) özelliğini göstermektedir. Kaidesinde kazınmış büyük bir niş yer almaktadır. Stelin alınlık kısmında üç satır, kaidesinde üç satır olmak üzere toplam altı satırlık yazıt kazınmıştır. Harfler son derece düzgün işlenmiştir, iyi okunabilmektedirler ve yazıtta bir eksiklik bulunmamaktadır.

Env. Nr.: 2010/114. Ölçüler: y.: 1,19 m., d.: 0.30 m, g.: üst: 0.40 m., orta: 0.32 m., alt: 0.405 m., h.y.: 0,025 m.

Karakteristik Harfler: *my, sigma, delta, alpha, ny.*

Tarih: Harf karakteri ve portre özellikleri nedeniyle İ.S. III. yüzyıl.

Ἀρτέμων Τρωίλου
2 Μειδίου υἱῷ Ἀρτέ-
μωνι
4 καὶ Ἀρτεμεί τῆ
γυναικὶ αὐτοῦ
6 μνίας χάριν.

Meidias oğlu Troilos oğlu Artemon, oğlu Artemon ve karısı Artemeite için anısı vesilesiyle (bu mezar taşını yaptırdı).

Str.1: Artemon adı Artemis'le bağlantılı olarak, bütün bölgelerde görülebilen theophorik bir isimdir. Lykia ve Pamphylia'da da sıkça görülmektedir: Zgusta §108–11dn. 416; LGPN VB 68–69 s. v. Artemon.

Troilos adı ise Pisidia'da yoğun belgelenmiştir. Termessos için genel olarak TAM III,1; Ramsay 1887, 308, 338–339; Sterrett 1888, 327, 331; SEG 17, 554, SEG 19, 737, 792; SEG 41, 1297. Lykia ve Pamphylia'da Boubon SEG 48, 1568; Kibyra teritoryumu SEG 48, 1640,1670, 1675; Oinoanda SEG 54, 1422; I Arykanda nr. 447; Attaleia SEG 17, 607. Krş. LGPN VB 416 s. v. Troilos. Lykia'da bu isim için bkz. LGPN VB 416 s. v. Troilos. Ayrıca genel olarak bkz. I Kibyra.

Str. 2: Meidias adı şimdiye kadar bölgede Termessos'ta (TAM III,1 74, 90, 599–600; SEG 57, 1537) ve Sagalassos'ta (SEG 57, 1422) kaydedilmiştir.²¹

Str. 4: Artemeis ismi, yine Artemon gibi, Artemis'ten türetilen theophorik bir isimdir (ismin yerli bir isim olup olmadığına dair tartışma için bkz. Zgusta §108–11ve dn. 415).

Mezar taşı, yer alan isimler dikkate alındığında, çok büyük bir ihtimalle müzeye Pisidia, bilhassa Termessos çevresinden getirilmiş olmalıdır. Bununla beraber, şahısların taşıdığı theophorik isimler, Artemon ve Artemeis, Artemis kültürünün ön planda olduğu Termessos ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

6. Epaphrodeitos ve Trokondas mezar yaptırıyor

Fethiye'de bulunan altar, Antalya Müzesi'ne 1977 yılında satın alma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Kireçtaşından silindirik stelin ön yüzünde, gövde üzerinde bir niş içinde bir kadın ve erkek kabartması yer almaktadır. Kadın figürü sol tarafta erkek figürü ise sağ yanda betimlenmiştir. Kadın figürü daha büyük işlenmiştir. Kadın, tunik ve başını da örten uzun bir pelerinle, erkek ise *toga* içinde betimlenmiştir. Yazıt, figürlerin hemen altından başlamakta ve beş satırdan oluşmaktadır. Muntazam bir şekilde kazınmış olan harfler iyi okunur durumdadır. Stelin üst kısımlarında yer yer kırıklar, ön yüzde tabanda ise büyük oranda eksiklikler gözlemlenmektedir.

Env. Nr.: 1.5.77. Ölçüler: y.: 0,26 m., çap: 0,13 m., h.y.: 0,02 x 0,014.



²¹ Meidias adına diğer bölgelerde daha sık rastlanmaktadır: Pergamon (OGIS 331 str. 30); Prusa ad Olympum (I Prusa ad Olympum nr. 46, 48, 76, 1061); Sinope (I Sinope 9–11 nr. 7); SEG 35, 1153, SEG 35, 1284 ve Herakleia Latmos (LGPN VB 277 s. v. Meidias).

Karakteristik harfler: *Epsilon, kappa, delta, my*. Harfler genel olarak lunar, basıktır. 3. satırda *eta* ve *ny, my ny*, 4. satırda ise *ννῆμη* *ligaturlu* yazılmıştır. Tarih: Harf karakterleri ve figürlerin portre stil özellikleriyle İ.S. III. yüzyıla tarihlenmelidir.

Ἐπαφρόδει-
2 τος καὶ Τροκον-
δας τὴν μ{v}ητέ-
4 ραν ννῆμης
χάρι[v].



Epaphrodeitos ve Trokondas anneleri için anısı vesilesiyle (yaptırdılar).

Epaphrodeitos ve Trokondas adında iki kardeş, yazıtta adı zikredilmeyen anneleri için mezarının önünde durması amacıyla bu mezar taşını dikmişlerdir. Epaphrodeitos ismi için toplu olarak bkz. LGPN VB 137–138 s. v. Epaphroditos. Trokondas adı, bilhassa Lykia'da sık görülen epikhorik bir isimdir: LGPN VB 413–414 s. v. Trokondas.

7. Arbananne, Artemes için mezar yaptırıyor

Kalker dikdörtgen stel 1981 yılında Pogle'dan müzeye bağış yoluyla getirilmiştir. Akroterlere sahip stelin üçgen alınlığı ortasında ayakta duran ve sola bakan bir kartal figürü görülmektedir. Stelin gövdesini kaplayan, iki sütun arasında kalan niş içinde bir *kline* sahnesi görülmektedir. *Kline* üzerindeki iki figür, cinsiyetleri tam anlaşılmasa da Artemes ve Arbananne'yi betimliyor olmalıdır. *Klinenin* baş ve uç kısımlarında ayakta duran ve cepheden verilmiş iki kadın figürü yer almaktadır. Başları örtülü olan bu kadınlar ellerinde muhtemelen birer şarap kabı tutmaktadırlar. *Klinenin* altında bir masa? ve onun solunda bir erkek figürü cepheden verilmiş şekilde durmaktadır. Uzanan figürlerin başı üzerine paralel, iki sütun arasında bir yaprak girland işlenmiştir. Stelin dört satırdan oluşan yazıtının ilk satırı alınlıkta, diğer üç satırı ise nişin altında yer alan ayrı bir alanda *tabula ansata* içine kazanmıştır. Stel ve yazıt iyi durumdadır, herhangi bir eksiklik-kırık görülmemektedir.

Env. Nr.: 1.23.81. Ölçüler: y.: 0,138 m., d.: 0,56 m, g.: 0,258 m., h.y.: 0,02 x 0,014.

Karakteristik harfler: *Alpha, my, omega, ypsilon, beta, rho*.

Tarih: Harf karakterleri ve figürlerin tipolojik özellikleriyle İ.S. III. yüzyıla tarihlenmelidir.

Αρτεμη Αττη Αττασαρβα
2 Ναννη Ορέστου
δισ Μηνεως σύν-
4 βιω ννημης χάριν.



Menis oğlu Orestes II'nin kızı Nanne, Attasarbas oğlu Attes'in oğlu olan kocası Artemes için anısı vesilesiyle (bu mezar taşını dikti).

Yazıtın ilk iki satırındaki dört adet şahıs isminin bütün *casus*ları yeterince belgelenmediğinden bunların yorumlanması güçlük yaratmaktadır. İsimler konusunda olası öneri şöyledir: Her ne kadar Pisidia Bölgesi mezar yazıtlarında mezarı yaptıranın ismi genellikle önce gelse de Αρτεμη formunda bir kadın adı bugüne kadar belgelenmediğinden, bu isim Αρτεμης erkek isminin *dativus* formu olarak kabul edilebilir.

Bu durumda Αττη formu, Αττης erkek adının *genetivus* halinde Αρτεμης'in baba adı olmalıdır (krş. Zgusta §119–10). Αττασαρβας adı ise şimdiye kadar belgelenmemiş görünmektedir. Ναυνη adı ise sıklıkla belgelenmiştir (Zgusta §1013-16. Krş. LGPN VB 309–310 s. v. Nanne).²²

8. Tettius Valerius Fronto kendisi ve ailesi için mezar yaptırıyor

Kireçtaşından silindirik stel, özel bir şahıstan alınmıştır ama taşın buluntu yeri belirsizdir. 1973 yılında müzeye getirilmiştir. Stel gövdesi üzerinde *taenia*ların birleştirdiği girlandlar ve yazıtının olduğu bölümde, iki girland arasında oyulmuş bir niş içinde cepheden işlenmiş ve yüzü aşınmış bir erkek figürü görülmektedir. Tunik giymiş olan bu figür cepheden tasvir edilmiştir. Girlandların ortalarında birer asma sarkmaktadır. İlk beş satırı nişin hemen altından başlamak üzere, son iki satırı da tabanında yer almak üzere toplam yedi satırlık yazıt yer almaktadır. İyi durumda olan stelde ve yazıtta eksiklik bulunmamakta ve yazıt iyi okunabilmektedir.

Env. Nr.: 1.29.73. Ölçüler: y.: 0,98 m., çap: 0,40 m, h.y.: 0,02 m.

Karakteristik Harfler: *Ypsilon, omega, alpha, epsilon, sigma*.

Tarih: Harf karakterleri nedeniyle İ.S. III. yüzyıl olmalıdır.



- Τέττιος Ουαλέριος Φρόντων ζῶν ἑαυτὸν καὶ
 2 Ουαυαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ Λούκιον
 Ουαλέριον Λούκει Κολλείνα Φρόντω-
 4 να τὸν πατέρα αὐτοῦ στρατευσάμε-
 νος φιλοστοργίας μνήμης ἕνεκεν.
 6 Εἰ δέ τις ἀδικήσει τὸ μνημεῖον, ἔνοχος
 ἔστω τοῖς θεοῖς.



Askerlik görevi yapmış er Tettius Valerius Fronto, henüz yaşarken kendisi ve karısı Ouaua ve babası, Collina tribus'undan Lucius oğlu? Lucius Valerius Fronto için sevgisi ve anısı nedeniyle (bu mezarı yaptırdı). Eğer herhangi biri mezara zarar verecek olursa, tanrılara karşı sorumlu olsun.

Str. 3: Λούκει ve Κολλείνα arasında boşluk bulunmamaktadır. Burada bir baba adı beklendiği için Lucius ismi için Λουκεῖ<ου>²³ şeklinde tamamlama önerisi getirilebilir.

Mezar yazıtı, Titius Valerius Fronto ve ailesi hakkında bilgiler vermektedir. Yazıttan, ailenin Roma'da Collina *tribus*una kayıtlı olduğu öğrenilmektedir.²⁴ Mezarı yaptıran Titius Valerius Fronto gibi babası da Roma ismi taşıırken, oğul Fronto'nun eşi Ouaua, epikhorik bir isme sahiptir. Yazıttan, ayrıca, oğul Fronto'nun orduda hizmet ettiği anlaşılmaktadır.²⁵ Çok büyük bir ihtimalle, babası Fronto ile bölgeye gelen oğul Fronto, burada yerli halktan bir kadın olan Ouaua ile evlenmiştir, fakat karısı Roma vatan-

²² Attasarbas ve Nanne isimlerinin transkripsiyonu için görüşlerini paylaşan, Lexicon of Greek Personal Names Projesi üyesi Jean-Sebastien Balzat'a teşekkür ederim.

²³ I Nikaia Teil I 81b.

²⁴ Collina *tribus*una kayıtlı diğer asker yazıtları için bkz. Le Bas – Waddington 1972, 104; SEG 44 891; ILS III 9475.

²⁵ Benzer bir örnek için bkz. I Nikaia Teil II,2 nr. 1250.

daşı olmamıştır. Fronto, hizmetini tamamladıktan sonra bölgeye gelip yerleşmiş olmalıdır. Ouaua adı şimdiye kadar bölgede birçok kez belgelenmiştir.²⁶ Bir başka Valerius Fronto ise İmparator Nero Dönemi'ne ait Ephesos'tan bir yazıtta bilinmektedir.²⁷

9. Eukarpianos mezar yaptırıyor

Buluntu yeri belirsiz olan dikdörtgen prizma şeklindeki kireçtaşı mezar stel, müzeye 1974 yılında özel bir mülkiyetten zor alım yoluyla getirilmiştir. Taşın üst kısmında yer yer kırıklar mevcuttur. Yedi satırdan oluşan yazıtta harfler iyi okunabilir durumdadır ve muntazam işlenmişlerdir.

Env. Nr.: 1.1.74. Ölçüler: y.: 0,255 m., d.: 0.115 m, g.: 0,115 m., h.y.: 0,02 m.

Karakteristik Harfler: *omega, alpha, sigma, kappa* ve *my*.

Tarih: Harf karakteri nedeniyle İ.S. II. Yüzyıl olmalıdır.

Εὐκαρπία-
2 νός
 Γλαύκω
4 ἰδίω ταί-
 κνω μνη<μ>-
6 μης
 χάριν.

(*Eukarpos oğlu*) *Eukarpianos*, kendisi ve oğlu *Glaukos* için anısı vesilesiyle (*bu mezar taşını diktirdi*).

Mezarı yaptıran kişi Eukarpianos'un baba adını zikretmemesi, T. Corsten'in -ιανός formulu isimler üzerine yaptığı ön çalışma niteliğindeki araştırmada ulaştığı üzere²⁸ bu ismin baba adından türetildiğini düşündürmektedir. Eukarpos²⁹ ya da Eukarpia³⁰ adları şimdiye kadar çeşitli yerlerde belgelenmişken Eukarpianos adı bu yazıtla birlikte bölgede ilk defa belgeleniyor görünmektedir.



Kaynakça ve Kısaltmalar

- | | |
|---------------------------|--|
| Amudsen 1987 | D. W. Amudsen, <i>Medicine and the Birth of Defective Children. Approaches of the Ancient World</i> , R. C. McMillan et al. (eds), <i>Euthanasia and the Newborn. Conflicts regarding saving Lives</i> . Reidel, Dordrecht 1987, 3–22. |
| Bean – Mitford 1970 | G. Bean – B. M. Mitford, <i>Journeys in Rough Cilicia 1964–1968</i> , Viyana 1970. |
| Cook 1925 | A. B. Cook, <i>Zeus. A Study in Ancient Religion. Volume II,1</i> , New York 1925. |
| Corsten 2010 | T. Corsten, <i>Names in -ιανός in Asia Minor. A Preliminary Study</i> , <i>Onomatologos. Studies in Greek Personal Names Presented to Elaine Matthews</i> , 2010, 456–463. |
| Gökalp – Akdoğu Arca 2009 | N. Gökalp – E. N. Akdoğu Arca, <i>Antalya'dan Yeni Adak Yazıtları</i> , <i>Adalya</i> 12, 2009, 261–275. |
| Hill 1897 | G. F. Hill, <i>A Catalogue of the Greek Coins in the British Museum</i> , Londra 1897. |

²⁶ Komba'da: TAM II,3 725, Akalissos'ta: TAM II,3 884; Aspandos'ta: SEG 12, 501; Zgusta, *Personennamen* § 1142–1; Arykanda'da: I Arykanda nr. 125, 139; Bayındır'da (Elmalı–Lykia): SEG 41, 1364. Krş. LGPN VB 334 s. v. Ouaua.

²⁷ I Ephesos nr. 267.

²⁸ Sonu -ianos ile biten isimler için bkz. Corsten 2010.

²⁹ Antalya Bölgesi'nde sadece Lykia'dan (Limyra - Phoiniks – Sidyma - Tlos) belgelenmiştir: LGPN VB 161–162 s. v. Eukarpos.

³⁰ Lykia (Araksa ve Olympos) ve Pamphylia (Attaleia) örnekleri için bkz. VB 161 s. v. Eukarpia.

- I Arykanda S. Şahin, Die Inschriften von Arykanda, Bonn 1994 (IK 48).
- I Central Pisidia G. H. R. Horsley, The Inscriptions of Central Pisidia, Bonn 2000 (IK 57).
- I Erythrai und Klazomenai H. Engelmann – R. Merkelbach, Die Inschriften von Erythrai und Klazomenai. Teil I, Bonn 1972 (IK 1).
- I Ephesos C. Börker – R. Merkelbach, Die Inschriften von Ephesos. Teil 2: Nr. 101–599, Bonn 1979 (IK 12).
- I Kibyra T. Corsten, Die Inschriften von Kibyra, Teil I: Die Inschriften der Stadt und ihrer näheren Umgebung, Bonn 2002 (IK 60).
- I Klaudiu Polis F. Becker-Bertau, Die Inschriften von Klaudiu Polis, Bonn 1986 (IK 31).
- I Nikaia I–II,2 S. Şahin, Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia). Teil I: Nr. 1–633; Teil II,1: Nr. 701–1210; Teil II,2: Nr. 1230–1597, Bonn 1979/1981/1982 (IK 9; 10.1; 10,2).
- I Perge I–II S. Şahin, Die Inschriften von Perge I–II, Bonn 1999/2004 (IK 54; 61).
- I Prusa ad Olympum T. Corsten, Die Inschriften von Prusa ad Olympum. Teil 2, Bonn 1993 (IK 40).
- I Side I–II J. Nollé, Side im Altertum, Geschichte und Zeugnisse. Band 1–2, Bonn 1993/2001 (IK 43; 44).
- I Sinope D. French, The Inscriptions of Sinope, Bonn 2004 (IK 64).
- Hope – Marshall 2000 Death and Disease in the Ancient City, ed.: V. M. Hope – E. Marshall, Oxford 2000.
- Imhoof-Blumer 1908 F. Imhoof-Blumer, Zur griechischen und römischen Münzen, Geneva 1908.
- Laes 2004 C. Laes, Children and Accidents in Roman Antiquity, *Ancient Society* 34, 2004, 153–170.
- Laes 2008 C. Laes, Learning from Silence. Disabled Children in Roman Antiquity, *Arctos* 42, 2008, 85–122.
- Lanckoronski 1892 K. G. Lanckoronski, Städte Pamphyliens und Pisidiens. Bd.II. Pisidien, Leipzig 1892.
- Le Bas – Waddington 1972 Ph. Le Bas – W. H. Waddington, Inscriptions grecques et latines recueillies en Asie Mineure. Voyage archéologique en Grèce et en Asie Mineure. Inscriptions Tome III, Hildesheim 1972.
- LGNPN VB J.-S. Balzat – R. W. V. Catling – É. Chiricat – F. Marchand (ed.), *A Lexicon of Greek Personal Names Volume VB: Coastal Asia Minor: Caria to Cilicia*, Oxford 2012.
- Naour 1980 Ch. Naour, Tyraion en Cabalide, Zutphen 1980.
- Ramsay 1887 W. M. Ramsay, The Cities and Bishoprics of Phrygia, *JHS* 8, 1887, 461–519.
- Schwabl 1972 H. Schwabl, *RE* XA, 1972, 253–376 s. v. Zeus I.
- Sterrett 1888 J. R. S. Sterrett, *The Wolfe Expedition to Asia Minor*, Boston 1888.
- Şahin – Merkelbach 1988 S. Şahin – R. Merkelbach, Die publizierten Inschriften von Perge, *Epigraphica Anatolica* 11, 1988, 97–170.
- Şahin 2001 N. Şahin, *Zeus'un Anadolu Kültleri*, İstanbul 2001.
- Zgusta 1964 L. Zgusta, *Kleinasiatische Personennamen*, Prag 1964.